

(BIJNA) 18, EN DAN?

ALLE VERANDERINGEN OP EEN RIJTJE

INHOUD

1	<u>Bijna volwassen</u>	4
2	<u>Geldzaken</u>	6
3	<u>Werken en/of leren</u>	16
4	<u>Nazorg</u>	22

INHOUD

VOORWOORD

Beste leerling,

Je hebt nu een aantal jaar praktijkschool achter de rug. Een periode waarin je hard hebt gewerkt om jezelf te leren kennen én uit te vinden wat het beste bij je past. Je hebt een uitstroomrichting gekozen die leidt naar werk waar je gelukkig van wordt. Werk dat bij jou past. Of je gaat doorleren op het MBO.

Als je van school gaat, ben je vaak al 18 jaar of je wordt dat snel. Dat is de leeftijd waarop je officieel volwassen bent. Dat betekent dat je met veel 'volwassen zaken' te maken krijgt. Daar bereiden we je zo goed mogelijk op voor.

De vakdocenten én je mentor doen dat samen met jou en je ouder(s)/verzorger(s).

Dit boekje hoort daarbij. Er staat veel informatie in over zaken waarmee je in je werkende leven te maken krijgt. In de uitstroomfase neemt de mentor deze informatie met je door. Je krijgt dit boekje ook mee als je de school verlaat. We hopen dat het je helpt om goede keuzes te maken.

Van goede keuzes word je gelukkig in je werk en in je leven.
En dat vinden wij het állerbelangrijkst. Veel succes!

De Stageafdeling

1 BIJNA VOLWASSEN

Je bent (bijna) 18 jaar. Op die leeftijd ben je voor de wet volwassen. Je moet dan een aantal zaken zelf regelen. Er verandert vooral veel op financieel gebied.

Je mag nu zelf beslissingen nemen over geldzaken. Je kunt zonder toestemming abonnementen afsluiten. Je bent zelf verantwoordelijk voor eventuele schulden, betalingsachterstanden en afgesloten contracten. Dat is een grote verantwoordelijkheid.

Je ouder(s)/verzorger(s) kunnen je bij financiële beslissingen helpen. Je kunt ook hulp vragen van school of MEE.

(Ben je tussen de 18 en 21 jaar, dan zijn je ouder(s)/verzorger(s) nog wél onderhoudsplichtig. Dat betekent dat ze er nog steeds verantwoordelijk voor zijn dat je onderdak, kleding, voeding, scholing en medische hulp krijgt.)

HEB JE VRAGEN?

In **dit** boekje zeggen we vaak:

School en MEE kunnen je hierbij helpen.

MEE is een organisatie die mensen met een beperking helpt om mee te doen in de samenleving. Je kunt er bijvoorbeeld terecht met vragen over school, werk, zelfstandig wonen, gezondheid, sporten en het omgaan met regels en geld.

: www.meeaz.nl Of kijk bij de veel gestelde vragen op www.mee.nl

GELD ZAKEN

2 GELDZAKEN

De volgende onderwerpen zijn belangrijk als het om geld gaat:

- > loon
- > sparen
- > omgaan met geld
- > bankrekening
- > DigiD
- > wonen en huurtoeslag
- > overeenkomsten
- > zorgverzekering en zorgtoeslag
- > einde kinderbijslag en tegemoetkoming scholieren
- > curatele, bewindvoering en advisorschap.

LOON

Je gaat straks werken, of misschien werk je nu al. Je hebt dan recht op loon, dat je ontvangt op je bankrekening.

Tussen je 15e en 23e jaar heb je sowieso recht op het minimumjeugdloon. Dat is wat iedere werkgever in Nederland minimaal moet betalen.

Het minimumjeugdloon is vastgesteld als een bruto bedrag. Dat wil zeggen dat er nog belasting en premies afgaan. Het loon dat je op je rekening krijgt, noemen we nettoloon. Soms verdien je meer dan het minimumjeugdloon. In sommige branches is dat afgesproken in een cao.

De hoogte van je loon hangt ook af van het aantal uren dat je werkt. Maximaal is dat 36, 38 of 40 uur per week, afhankelijk van je werkgever.

SPAREN

Sparen is het opzij zetten van geld. Als je spaart, zet je op een bankrekening geld opzij voor een grote uitgave of voor noodgevallen. Dat is belangrijk, want als dan bijvoorbeeld je mobiele telefoon kapot gaat, heb je genoeg geld om een nieuwe te betalen. Dan hoeft je geen geld te lenen. **Zovoorkom je schulden.**

OMGAAN MET GELD

RECLAME

Bedrijven maken reclame om ervoor te zorgen dat jij hun producten koopt. Reclame kom je elke dag tegen. Niet alleen op tv; het is overal om je heen:

- > op de computer
- > in de bushalte
- > in etalages
- > op je telefoon.

Denk goed na of je een product echt nodig hebt, voordat je het koopt. Pas op met aanbiedingen. Ze lijken vaak mooier dan ze zijn.

LENEN

Lenen kost altijd geld. Omdat je leent, betaal je rente. Je moet dus meer geld terugbetalen dan je hebt geleend.

Lenen gaat tegenwoordig erg makkelijk. Daarom is het belangrijk om de gevaren van lenen te kennen. Wanneer je geld leent en niet op tijd terugbetaalt, krijg je schulden.

ZELF AANSPRAKELIJK VOOR SCHULDEN

Volwassen worden heeft niet alleen maar voordelen. Wanneer je 18 jaar bent, ben je ook aansprakelijk voor je eigen schulden. Pas dus op met het afsluiten van leningen. Alle financiële gevolgen komen voor jouw rekening (en gaan van jouw bankrekening af).

Schulden kunnen worden opgeëist door degene die het geld moet ontvangen. Er kan dan beslag worden gelegd op je spullen. Eventueel worden je spullen verkocht.

Als je leent, word je geregistreerd in het Bureau Krediet Registratie (BKR). Als je niet precies weet waar je schulden hebt en hoeveel, kun je dat opvragen bij het BKR: www.bkr.nl.

HULP?

MEE kan je hierbij helpen.

BANKREKENING

Voor bijna alle geldzaken heb je een bankrekening nodig. Met een bankrekening kun je:

- > loon ontvangen
- > sparen
- > rekeningen betalen
- > huurtoeslag ontvangen
- > zorgtoeslag ontvangen
- > tegemoetkoming scholieren ontvangen
- > studiefinanciering ontvangen.

Je kunt een bankrekening openen bij verschillende banken, zowel online als bij een bankkantoor in je buurt.

HULP? School en MEE kunnen je hierbij helpen.

GELD ZAKEN

DigiD

Tegenwoordig kun je bij de overheid veel zaken via internet regelen. Omdat het belangrijke zaken zijn, wil de overheid kunnen zien dat jij het bent. Anders gezegd: je moet je jezelf op internet kunnen identificeren.

Hoe weet de overheid dat jij het bent, en niet iemand anders? Daarvoor is DigiD bedacht. DigiD betekent 'Digitale identiteit'.

Je hebt een DigiD nodig om te kunnen inloggen op websites van de overheid. Bijvoorbeeld van de gemeente, het UWV, de Sociale Verzekeringsbank, de politie en de Belastingdienst. Je kunt je DigiD ook gebruiken in het ziekenhuis, bij de apotheek of voor je zorgverzekering.

Je DigiD bestaat uit een gebruikersnaam en een wachtwoord dat je zelf kiest. Op de website digid.uabc.nl (geen www!) wordt uitgelegd wat DigiD is en hoe je het kunt aanvragen. Ook kun je daar oefenen met het aanvragen.

HULP? School en MEE kunnen je hierbij helpen.

WONEN

Het duurt vaak lang voor je in aanmerking komt voor een leuke studentenkamer of een appartement. Daarom is het verstandig om je in te schrijven zodra je 18 jaar wordt. Dat kan op een kamersite of bij woningnet: www.woningnet.nl.

WOONLASTEN

In een huis wonen kost elke maand veel geld. Je moet betalen voor huur, water, gas, licht en internet. We noemen deze kosten woonlasten.

HUURTOESLAG

Soms betaalt de overheid een deel van de kosten van een huurhuis. Dit noemen we huurtoeslag. Je ontvangt deze toeslag op je bankrekening.

De hoogte van de huurtoeslag hangt af van je inkomen. Hoe meer je verdient, hoe minder je krijgt. Huurtoeslag kun je aanvragen bij de Belastingdienst: www.belastingdienst.nl.

HULP?

School en MEE kunnen je hierbij helpen.

OVEREENKOMSTEN

Als je 18 wordt, mag je overeenkomsten afsluiten. Er zijn verschillende soorten overeenkomsten, zoals:

- > abonnementen
- > contracten
- > koopovereenkomsten
- > leningen

Een overeenkomst is een grote verantwoordelijkheid. Stel, je neemt een abonnement voor je telefoon. Dan moet je 12 of 24 maanden lang een vast bedrag per maand betalen. Je zit dus voor een lange tijd aan de overeenkomst vast.

Voor je een overeenkomst sluit, moet je goed nadenken.

- > Heb ik het wel nodig?
- > Kan ik het bedrag iedere maand betalen?

ZORGVERZEKERING

Iedereen in Nederland moet een zorgverzekering hebben. Deze verzekering betaalt de kosten als je ziek bent of medische zorg nodig hebt.

HULP?

School en MEE kunnen je hierbij helpen.

Als kind ben je meeverzekerd met je ouder(s)/verzorger(s). Maar dat verandert als je 18 wordt. Binnen één maand na je 18e verjaardag moet je zelf een zorgverzekering afsluiten. Je moet hier maandelijks een bedrag voor betalen. Het afsluiten van een zorgverzekering is verplicht.

Je kunt verschillende pakketten kiezen. Alleen het basispakket is verplicht. Voor het basispakket hebben zorgverzekeraars een acceptatieplicht. Ze moeten je dus aannemen. Kijk voor informatie bijvoorbeeld op scholieren.nibud.nl/artikel-mijn-zorgverzekering/.

ZORGTOESLAG

Een zorgverzekering kost maandelijks heel wat geld. Soms betaalt de overheid een deel van de kosten. Dit noemen we zorgtoeslag. Je ontvangt deze toeslag op je bankrekening.

De hoogte van de zorgtoeslag hangt af van je inkomen. Hoe meer je verdient, hoe minder je krijgt. Zorgtoeslag kun je aanvragen bij de belastingdienst. www.belastingdienst.nl.

EINDE KINDERBIJSLAG

De overheid betaalt mee aan de kosten voor opvoeding en verzorging van kinderen van 0 tot 18 jaar. Dit is de kinderbijslag. Deze eindigt wanneer je 18 jaar wordt. Je ouder(s)/verzorger(s) krijgen dat geld dus niet meer.

Soms ontvangen ouder(s)/verzorger(s) naast kinderbijslag een extra maandelijkse bijdrage van de overheid. Dit heet het kindgebonden budget. Ook dit stopt als je 18 wordt.

Je ouder(s)/verzorger(s) konden je schoolkosten altijd betalen uit de kinderbijslag en het kindgebonden budget. Na je 18e krijgen zij dat geld niet meer.

Maar zit jij op dat moment nog bij ons op school? Dan kom je in aanmerking voor een tegemoetkoming scholieren. Dit is geen lening, maar een gift. Je hoeft het geld dus niet terug te betalen.

Een tegemoetkoming scholieren moet je zelf aanvragen. Dat doe je bij DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs): . Je ontvangt het geld op je bankrekening.

CURATELE, BEWINDVOERING EN ADVISORSCHAP

Voor de wet zijn mensen vanaf 18 jaar meerderjarig en handelingsbekwaam. Dat betekent dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor alles wat ze doen.

Soms is iemand niet voldoende handelingsbekwaam. De wet geeft dan de mogelijkheid om die persoon onder curatele, bewindvoering en advisorschap te stellen.

MEE kan je hierover meer informatie geven.

WERKEN

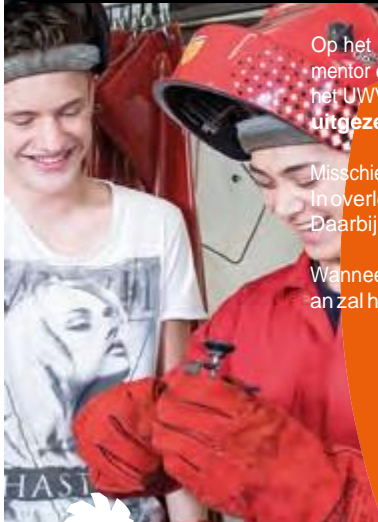
3 WERKEN EN/OF LEREN

Op het praktijkonderwijs vraag je in het laatste schooljaar samen met je mentor en ouder(s)/verzorger(s) een beoordeling arbeidsvermogen aan bij het UWV. Afhankelijk van je mogelijkheden wordt een uitstroomtraject uitgezet: ga je werken of misschien toch verder leren?

Misschien kan je huidige stageplek je toekomstige werkplek worden. In overleg met je stageplek kijkt je mentor wat daarvoor nodig is. Daarbij krijgt hij of zij hulp van de gemeente.

Wanneer je mentor vindt dat beschut werk een beter uitstroomtraject is, aan zal hij of zij dat met jou en je ouder(s)/verzorger(s) bespreken.

LEREN

DOELGROEPREGISTER

Als je van het praktijkonderwijs komt, kan het lastig zijn om werk te vinden dat bij jou past.

We noemen dat een arbeidsbeperking.

Dat kan komen doordat:

- > je lichamelijke klachten hebt
- > je moeite hebt met leren
- > je gedrag je in de weg zit
- > of door een combinatie van deze oorzaken.

Het betekent dat je wel kunt werken, maar dat het werk of de werkplek aangepast moet worden of dat er rekening gehouden moet worden met wat jij kunt.

Het doelgroepregister kan daarbij helpen.

Sta je in dit register, dan heeft het voor bedrijven of organisaties voordelen om jou in dienst te nemen. Je kans op een baan wordt groter.

Alle leerlingen die praktijkonderwijs hebben gevolgd, kunnen in het register worden opgenomen. Het is bijna altijd verstandig om dit aan te vragen. Wij kunnen dat op school voor je regelen, uiteraard na overleg met jou en je ouder(s)/verzorger(s).

WANNEER KOM IK IN AANMERKING VOOR...

WAJONG/DAGBESTEDING

Je kunt nu niet werken?

Dan val je onder Wajong en kun je werken in de dagbesteding. Je ontvangt dan geen salaris, maar een Wajong-uitkering. Leerlingen uit het praktijkonderwijs komen hier in principe niet voor in aanmerking.

BESCHUT WERK

Je kunt werken, maar je hebt daar veel begeleiding bij nodig? Dan krijg je een advies voor beschut werk.

DOELGROEPREGISTER

Je kunt werken, maar je bent niet in staat het minimumloon te verdienen? Dan word je ingeschreven in het doelgroepregister. Als je nog geen baan hebt, gaat de jobcoach van de gemeente samen met jou op zoek naar werk.

REGULIERE ARBEID

Je kunt werken en je bent in staat zelfstandig ten minste het minimumloon te verdienen? Dan helpt de school je bij het vinden van een passende werkplek.

VERVOLGONDERWIJS

Je wilt eerst nog verder leren? In overleg met je mentor kan dat in sommige gevallen. De school heeft een samenwerking met het ROC van Amsterdam. Je mentor kan je hier meer over vertellen.

LEREN: MBO

Je mag tot je 18e bij ons op school blijven. Wil je verder leren, dan kun je in overleg met je mentor naar het mbo. Er zijn mbo-opleidingen op niveau 1, 2, 3 en 4. Veel opleidingen zijn er in twee vormen: BOL en BBL.

BOL

In de beroepsopleidende leerweg (BOL) ga je het grootste deel van de week naar school. Je loopt wel stage om praktijkervaring op te doen. Hoe vaak je op stage gaat, verschilt per opleiding. Maar het is minstens 20 procent van de opleiding, dat is gemiddeld 1 dag in de week.

Voor een BOL-opleiding heb je recht op studiefinanciering. Hiermee kun je de studiekosten betalen. Je ontvangt het geld op je bankrekening. Als je binnen 10 jaar afstudeert, hoef je het niet terug te betalen. Studiefinanciering vraag je aan bij DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs): www.duo.nl.

BBL

De beroepsbegeleidende leerweg (BBL) is een combinatie van **werken en leren**.

Meestal ga je 1 dag in de week naar school en werk je 4 dagen per week bij een leerbedrijf. Je ontvangt daarvoor salaris van het leerbedrijf. Voor een BBL-opleiding heb je dan ook **geen** recht op studiefinanciering. Eventuele schoolkosten moet je zelf betalen.

HULP?

School en MEE kunnen je hierbij helpen.

4 NAZORG

Als je de school verlaten hebt, blijf je nog twee jaar bij ons in beeld. Dit noemen we nazorgplicht. Wij bellen of schrijven je nog een paar keer. Dan willen we weten of je werkt, een opleiding volgt of dat je thuis zit. Als we je niet kunnen bereiken, dan bellen we met de gemeente waar je woont, je opleiding of je werkgever.

HANDIGE WEBSITES

www.18enhu.nl	Informatie over wat je allemaal moet regelen als je 18 wordt.
www.belastingdienst.nl	Voor het aanvragen van zorgtoeslag en huutoeslag.
www.digid.nl	Voor het aanvragen van een DigiD.
www.duo.nl	Voor het aanvragen van een tegemoetkomingsscholiere of studiefinanciering.
www.mee.nl	Informatie en plaatselijke adressen van MEE.
www.mijnoverheid.nl	Website van de overheid.
www.nibud.nl	Informatie over geldzaken.
www.uvv.nl	Informatie over uitkeringen bij werkloosheid, ziekte en/of arbeidsbeperktheid.
www.woningnet.nl	Informatie over (huur)woningen.